

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Štefanova ulica 5, 1000 Ljubljana

T: 01 478 60 01
F: 01 478 60 58
E: gp.mz@gov.si
www.mz.gov.si

Urad Vlade RS za komuniciranje
Gregorčičeva 25
1000 Ljubljana

predlagam.vladi@gov.si

Številka: 091-182/2012/2

Datum: 13. 3. 2012

Zadeva: **Predlagam.vladi.si predlog 2370: Predlagam ustanovitev neodvisne komisije za zdravstvene napake**

Zveza: vaš dopis št. 092-77/2012/1, poslan 26. 3. 2012

Skladno z vašo pobudo, ki ste jo naslovili na Vlado Republike Slovenije, v kateri predlagate, da ministrstvo za zdravje ustanovi neodvisno komisijo za zdravstvene napake, ki bi bila odgovorna neposredno ministrstvu, vam v nadaljevanju odgovarjamo:

Maja 2002 je 55. svetovna zdravstvena skupščina sprejela resolucijo WHA55.18 in z njo pozvala države članice, naj bodo "kar najbolj pozorne na problem varnosti pacientov in naj vzpostavijo ter okrepijo na znanosti osnovane sisteme za izboljševanje varnosti pacientov in kakovosti zdravstvene obravnave". Čeprav Republika Slovenija takrat še ni bila članica EU, je ministrstvo za zdravje le nekaj mesecev potem začelo z intenzivnimi napori, da bi izboljšalo kakovost zdravstvene oskrbe v Sloveniji.

Ena izmed aktivnosti je spremljanje opozorilnih nevarnih dogodkov. Opozorilen nevaren dogodek je katerikoli dogodek, ki privede ali bi lahko privedel do nepričakovane smrti ali večje stalne izgube telesne ali duševne funkcije. To je dogodek, ki ni povezan z naravnim potekom bolnikove bolezni. Pomeni nepredvideno odstopanje v procesu ali izidu zdravstvene in druge oskrbe. Opozorilni se imenuje zato, ker zahteva takojšnje ukrepanje, in če se ponovi, lahko privede do resne škode za bolnike. Je resnejši kot medicinska napaka. Ti dogodki nastanejo največkrat zaradi napake opustitve ali zaradi napake izvršitve nekega dejanja, posega ali ukrepa.

Cilj ministrstva za zdravje je usmeriti pozornost zdravstvene ustanove, kjer je prišlo do opozorilnega nevarnega dogodka, na razumevanje porekla vzrokov dogodka in vpeljevanje sprememb v sisteme dela in procese z namenom, da se v prihodnje take dogodke prepreči. S poreklom vzrokov so mišljeni globlji vzroki, ki se največkrat nanašajo na procese in sisteme in ne na osebe, udeležene pri dogodku. Največkrat se namreč na hitro obtoži in kaznuje samo posameznika – osebo sicer lahko odstranimo, poreklo vzroka dogodka pa ostane, ker procesa ali sistema nismo spremenili ali izboljšali, in napaka se bo lahko v bodoče ponovila.

Drugi cilji pa so še izboljšati oskrbo bolnikov, izboljšati znanje o opozorilnih nevarnih dogodkih in obdržati zaupanje ljudi v zdravstvene ustanove.

Predlog navaja, da v Sloveniji zaznavamo povečano število napak zdravstvenih delavcev na različnih ravneh. Ocenjujemo, da povečano število napak, s katerimi je seznanjena javnost, ni posledica slabšega dela zdravstvenih delavcev, temveč večjega ozaveščanja o možnosti napak in spremenjenega odnosa med zdravnikom in pacientom. Zlasti v slednjem odnosu v procesu demokratizacije družbe opazamo premike v smeri opolnomočenja pacienta. Leta 2000 je v Združenih državah Amerike izšlo poročilo *To Err is Human*, v slovenščini *Zmotiti se je človeško*. Poročilo opozarja na pogostnost škodljivih dogodkov v zdravstvu in njihovo neizbežnost, podobno, kot je zapisano v predlogu. Številne raziskave, ki so sledile, so pokazale, da so škodljivi dogodki v zdravstvu sorazmerno zelo pogosti. Priporočilo Sveta EU z dne 9. junija 2009 o varnosti pacientov, vključno s preprečevanjem in obvladovanjem okužb, povezanih z zdravstveno oskrbo, navaja oceno, da v državah članicah od osem do 12 odstotkov hospitaliziranih pacientov med zdravljenjem utrpí varnostne zaplete.

Strokovnjaki tudi opozarjajo, da so razlogi za tovrstne dogodke najpogosteje sistemske narave in jih ni mogoče pripisati površnosti ali malomarnosti posameznega zdravstvenega delavca. Treba je proučiti postopke in procese, ki do dogodka privedejo, in jih spremeniti tako, da se škodljivi dogodek ne bo več ponovil.

Na ministrstvu za zdravje torej zadnjih deset let nastaja baza podatkov o opozorilnih nevarnih dogodkih in njihovih vzrokih. Tako je mogoče na območju celotne države urediti postopke, ki bodo v prihodnje te dogodke preprečili.

Kadar pride do nenadnega opozorilnega dogodka, je torej zdravstvena ustanova dolžna izvesti notranjo preiskavo, pri čemer so ji v pomoč obrazci z navodili ter hipotetični primeri s strani ministrstva.

Zdravstvena ustanova, v kateri je prišlo do opozorilnega nevarnega dogodka, mora takoj (v 24 do 48 urah) obvestiti ministrstvo za zdravje. Nato izvede notranjo preiskavo z analizo procesov in postopkov, ki so privedli do dogodka. Ta analiza, ki mora biti anonimizirana, mora prispeti na ministrstvo po priloženem protokolu petinštirideset (45) dni po dogodku. Ministrstvo za zdravje se na analizo nato odzove, občasno pa poda predloge za sistemske izboljšave tudi vsem ostalim zdravstvenim ustanovam, kjer je to ustrezno.

Nadzor na strokovnim delom zdravnikov se opravlja v skladu z Zakonom o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/05-uradno prečiščeno besedilo, 15/08-ZPacP, 23/08, 58/08-ZZdrS-E, 77/08-ZDZdr; v nadaljnjem besedilu ZZDej). ZZDej v 76. členu določa vrste nadzora v zdravstveni dejavnosti, ki vključujejo interne strokovne nadzore, ki jih izvajajo zdravstveni delavci in zdravstveni sodelavci s samonadzorom in odgovorni za strokovnost dela v zavodu ter strokovne nadzore s svetovanjem, ki jih kot javno pooblastilo izvajajo pristojne zbornice ali strokovna združenja.

V primeru zdravnikov je področje strokovnih nadzorov s svetovanjem urejeno v Pravilniku o strokovnem nadzoru s svetovanjem (Uradni list RS, št. 35/00; v nadaljnjem besedilu: Pravilnik). Pravilnik v 2. členu določa namen strokovnega nadzora. Ta je, da:

- se nadzoruje strokovno delo ter uporaba strokovno preverjenih metod in dosežkov znanosti,
- se ugotavlja izvajanje strokovnih navodil strokovnih kolegijev,
- se ugotavlja uporaba metod kakovosti pri zdravnikovem delu,
- se na temelju ugotovitev strokovnega nadzora svetuje zdravnikom.

Pristojnosti izreka sankcij v primeru ugotovitev večjih pomanjkljivosti je določena v 18. členu Pravilnika. Za razumevanje omejitev izreka sankcij s strani pristojne zbornice je pomembno poudariti, da je namen nadzorov zagotoviti izvajanje zdravstvene obravnave na ustreznem strokovnem nivoju in ne določitev kazni za zdravnike v primeru malomarnosti ali druge vrste neustreznega ravnanja.

Pojem varnosti v zdravstvu je danes še vedno včasih razumljen kot odgovornost posameznega zdravstvenega delavca, ki mora biti pri opravljanju nalog bolj pozoren, da ne bi naredil napake.

Zagotovitev zaupanja med pacientom in zdravnikom je najpomembnejša. Poleg zaupanja do posameznika je v zdravstvenem sistemu nujno potreben tudi dober nadzor strokovnega dela. V zdravstveni dejavnosti moramo upoštevati kulturo brez krivde in sramotenja, da bo poročanje o neželenih dogodkih sproščeno, da se bo za njih vedelo in da se dogodki ne bodo ponovili.

V Sloveniji je bilo v zadnjih desetih letih veliko navora vloženega v spreminjanje kulture spremljanja in sporočanja napak. Na ministrstvu za zdravje smo se izrazito trudili, da bi v Sloveniji kulturo strahu spremenili v kulturo brez krivde in sramotenja, ob čemer se je treba zavedati, da je spreminjanje kulture in navad zelo počasno in postopno delo.

Če hočemo v prihodnosti zmanjšati medicinske napake, potem moramo resno sodelovati in si informacije o teh dogodkih deliti. Mislimo, da je skupen cilj vseh zdravstvenih ustanov in osebja, ki dela v zdravstvu, vključno z ministrstvom za zdravje, pojav takih dogodkov zmanjšati na kar se da majhno število.

Glede spremljanja zdravstvenih napak želimo tako sporočiti, da ministrstvo za zdravje spremlja opozorilne nevarne dogodke ter podaja pobude za sistemsko odpravo teh napak, zdravniška zbornica Slovenije pa presoja strokovno delo zdravstvenih delavcev (zdravnikov) in po potrebi odreja izredne strokovne nadzore ali ekspertne nadzore nad potekom zdravljenja posameznih pacientov.

V upanju, da smo odgovorili na vašo pobudo, vas lepo pozdravljamo.

S spoštovanjem,

Biserka Simčič,
vodja sektorja za kakovost in varnost
sistema zdravstvenega varstva